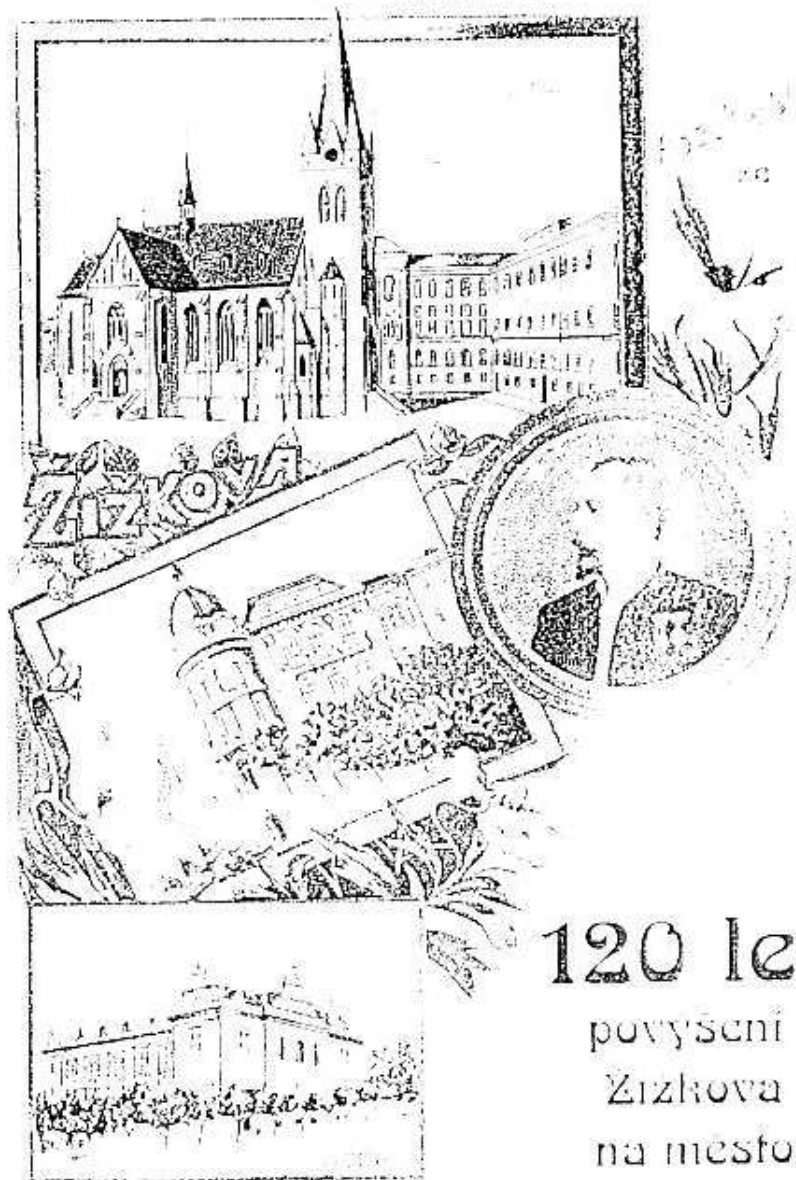

Žižkovské listy

časopis přátel čtenářů Žižkova

ročník 14. číslo 2004

120 let

povyšení

Žižkova

na město

KLUB PŘÁTEL
ŽIŽKOVA

Občané!

„Ke snaze, abychom něčeho neopomenuli, co k zvelobení a povznesení obce naší by sloužiti mohlo, a v přesvědčení, že i národu svému jsme povinni, abychom k počtu měst českých i naší obec vřadili, která jak četná svým obyvatelstvem jeho přes 21 000 duší číhá, tak památná jest svou polohou na úpatí Vítkova, kde slavný bojovník Žižka před staletími nepřátele naše pokořil, podali jsme na stupni trůnu žádost, aby jeho Veličenstvo, náš nejmilostivější panovník obec naši na město povýšiti ráčil.

Výsledek kroku tohoto oznáměn Vám byl, občané, veřejnou vyhláškou, dle níž J. Veličenství náš nejjasnější panovník dekretem ze dne 15. května 1881 obec naši na město povýšiti ráčil.

V naději, že učiníte krok tento, je Vaše přání, které vždy na zřetel máme, jsme uskutečnili, zveme Vás tímto, byste přičinili se všemožně, bychom povýšení toto, tuto novou dobu v pospolitém našem životě a města v počtu měst českých nyní sice nejmladšího, ale velikosti svou na místě pátem stojícího, oslavili, jako jedna rodina, nikoho nevyjímaje.“

Purkmistr: J. M. Wertmüller

Městský úřad na Žižkově, dne 25. srpna 1881

Co předcházelo památnému dni 15. května 1881, kdy Žižkov byl povýšen císařem Františkem Josefem I.? Jak vlastně vypadalo území Žižkova a kdy území nad Horskou branou dostalo název Žižkov?

Území, které se táhlo východně od Poříčské, Horské, Koňské, Žitné a Slepé brány se od roku 1358 za vlády Karla IV. až do roku 1849 nazývalo Viničnými horami. Před dobou vlády Karla IV. nebyly žádné písemné zprávy o tom, jak Žižkov tenkrát vypadal. Nebyl znám ani žádný název pro území dnešního Žižkova. Co však již bylo známo, bylo místo poprav od 11. století, které se nazývalo hora Šibeniční a dále to, že už ve 13. století na vrchu Vítkově i v okolí žádné lesy nebyly, i když dávno před tím bylo lesů všude dost. Co bylo dále známo, že vrch při dnešní Husitské třídě se nazýval od roku 1348 jako Hory Vítkovy. Od roku 1420 se vrch nazýval Žižkova hora a také hora Pálova, podle majitele a novoměstského měšťana Jana Pály. V roce 1784 na území dnešního Žižkova byla malá venkovská osada s 51 domky a 136 obyvateli. Od roku 1848 byly usedlosti na území viničních hor spojeny do samostatné obce mimo území Olšan pod jménem Vinohrady.

Po roce 1866, kdy Praha byla prohlášena otevřeným městem, započala výstavba nájemných bytů v kopcovitém terénu. Do té doby byly všude jen pole, pastviny a zahrady s rolnickými usedlostmi. Od roku 1867 pak dostalo území název Královské Vinohrady. Roku 1875 byla Královská Vinohradská obec rozdělena na Vinohrady I. (nynější Žižkov) a Vinohrady II. Změnavě občané severního svahu Vinohrad nazývali tuto obec od paměti Žižkovem, povolilo e. k. ministerstvo vnitřní s ministerstvem práv výnosem ze dne 7. 8. 1877, aby se Vinohrady I. přejmenovaly na obec Žižkov. V roce 1881 se stal pak císařským rozhodnutím Žižkov městem. Městský znak byl udělen Žižkovu v roce 1898 a vlajka vznikla v roce 1927. Tvoří ji tři vodorovné pruhy – stříbrný, zelený a červený. Tyto barvy jsou odvozeny z žižkovského městského znaku.

Dne 1. 1. 1922 zákonem o Velké Praze zaniklo pak samostatné město Žižkov. Část dnešního Žižkova měla být začlena nejprve jako XV. okres, později zase jako VI. a Kres Prahy a nakonec jako XVI. okres Velké Prahy a měla zahrnovat část Žižkova, Karlína, Hrdlořez a Malešic. Avšak již v dubnu 1922 starosta Kostrakievicz požadoval spojení v jeden okres z částí Žižkova, Hrdlořez, Malešic a Starých Strašnic. Z názve-
m z 11. 1. 1923 byl pak Žižkov označován jako XI. obvod Velké Prahy. Po novém dělení města v roce 1949 se Žižkov změnil v Prahu II. a od roku 1960 spolu s částí Královských Vinohrad se Žižkov stal součástí Prahy 3.

V. Míčka

Současné i zaniklé vrchy na Žižkově

Vrch Vítkov s nadmořskou výškou 270 m je jedním z nejznámějších vrchů na území dnešní části Žižkova. Podle historických údajů v 13. století nebyl ještě pokryt stromofadím. Byl znám jako pustý, holý vrch. První zmínka o tomto vrchu s názvem MONA VITKONIA - WITKENBERG je z roku 1348. Ve 14. století byly na jižní straně rozsáhlé vinice, které patřily měšťanu Vítku z Hory, podle něhož byl vrch pojmenován. Vinice byly převážně zakládány na jižním svahu této hory, na místě známém jako hora viničné, od roku 1358 až do roku 1867. V 15. století připadly vinice z větší části měšťanu Pálovi a vrch se v této době nazýval horou Pálovou. Vinná réva pokrývala veškeré svahy a úbočí této zvláště končiny. Vinice začaly upadat v době třicetileté války, kdy v roce 1648 Švédové obsadili vrch. V době sedmileté války, v roce 1757 se zde opevnilo vojsko pruského krále Fridricha II. a od té doby začal úpadek vinařství na Žižkově. Mnoho vinic bylo zrušeno a přeměněno v pole a zahrady s prvními usedlostmi. Podloží vrchu tvoří křemencové útvary a spodní vrstvy osenecké břidlice. Podle písemných zpráv byl již v roce 1438 otevřen na východní straně nad jižním úbočím lom na kámen. Lom se nacházel téměř uprostřed vinice, kterou v roce 1486 zakoupil pražský měšťan Bohuslav Legát. V roce 1868 byl z tohoto lomu vyložen kámen na stavbu Národního divadla. Kopec je široký 80 m a dlouhý 1603 m.

V roce 1420 zde byla svedena slavná bitva husitského vojska proti císařskému vojsku. Po roce 1808 na západní straně byl vybudován vyhlídkový altán, zvaný glonett, jako drobná šestiboká polygonální zděná stavba se schodištěm a mansardovou šindelovou střechou, kde byla umístěna korouhvička s šesticípou hvězdou a v přechovém

praporku bylo vyřiznuto písmeno „S“. Glonett byl cílem vycházek Pražanů, vedla sem cesta stromofadím od úpatí vrchu.

Stavbu dal postavit Ferdinand Hirsch ze Sternfeldu, který byl v té době majitelem vinnice na západní straně Vítkova a viničné usedlosti na úpatí vrchu. Tuto stavbu zobrazil V. Morstadt r. 1820. V současné době se provádí oprava podle stávu z roku 1919. Před altánem stojí žulový obelisk s nápisem, oslavujícím hrdinství husitských vojsk. V letech 1929 - 1932 byl na nejvyšším místě kopce vystavěn Památník osvobození, který byl rozšířen a dohotoven v letech 1946 - 1949. Architektem byl Jan Zázvorka. Od roku 1962 byl objekt vyhlášen jako národní kulturní památka. Před památníkem na západní straně byla v roce 1950 umístěna na žulový podstavec bronzová socha Jana Žižky od Bohumila Kafky. Výška sochy je 9 m, délka koně 9,6 m, hmotnost 16,5 t a šíře 5 m. Výška pomníku včetně podstavce je 22 m. Myšlenka postavení sochy vznikla již v roce 1862. V roce 1910 byla zde prozatímně umístěna pamětní deska. Samotná socha byla vytvořena v roce 1941, ale v době okupace byla uschována a postavena na podstavce až v roce 1950. Na jihozápadní straně býval žulový sarkofág se zkřivenými palety s datem 1420. 1920 a nápisem „Janu Žižkovi občané Tábora“. Teprve v 19. století, kdy se začalo stavět nejmladší pražské předměstí Žižkov, byl tento kopec všeobecně znám jako vrch Žižkov (alias „Žižkapetr“). Na vrchu Vítkově byly v roce 1878 zakoupeny pusté stráně, na jeho severní straně byla rozlehlá skladiště. Státní dráhy. Teprve v roce 1890 na tato skalnatá místa byla dovažena hlína, stráně byly osázeny stromofadím a volné plochy osety trávou. Podle plánu Františka Thomayera tak byly založeny v roce 1891 sady, které byly dokončeny po roce

1878 udány vešle post. Později zde byla postavena zahrádka těstlařice pro národní a kulturní zábavy.

V letech 1927 - 1929 byl na upatí, v místě, kde stával hostinec, vybudován areál vojenského muzea s areálem.

Šibeniční vrch - dříve nazývaný též Šibenica, Mont Patibuli, je připomínán již v 11. století. Tento vrch byl v místě mezi Husitskou a Seifertovou ulicí. Od 15. století zde bylo pražské popraviště, postavené za Horskou bránou. Odtud je název hora Šibeničná. Na popravišti byla šibenice a kolo na vplétání zločinců a v blízkosti kaple sv. Dismase neznámého původu, která byla přestavěna hrabětem Kuperwaldem, majitelem zdejší vinice. Kaple byla zrušena v roce 1782 a zároveň bylo zrušeno i popraviště. Bylo převedeno na další žižkovský vrch, nazývaný vrchem Svatého kříže. Z popraviště si nechával doktor Jesenius odvážet těla odsouzených k prvním prováděným pitvám. Na popravišti stával též dřevěný kříž, u kterého se odsouzenec naposledy modlil. Tento kříž byl později dán do domu v Husitské ulici č. 22. Na místě šibeničního vrchu byly v roce 1820 zřízeny Krenovy sady.

Vrch Svatého kříže, jehož nadmořská výška je 276 m, se nachází v západní části bývalé usedlosti, která se nazývala Parukářka. V 17. století stávala na vrchu Svatého kříže malá kaple. Název dostal od dřevěného kříže, který dříve stával na bývalém popravišti na šibeničním vrchu. Na kopci bylo zřízeno nové popraviště a od té doby se zde říkalo „Na křížku“. Když tento kříž v roce 1825 shnil, majitelka Olšanského dvora Amálie Eckardtová, roz. Poláčková, která kopec v roce 1829 koupila, nechala postavit na vrchu nový kříž. Kříž pak byl vysvěcen v roce 1846. Na opačné straně kopce, směrem k Olšanům, stávala jednopatrová budova s prejzovou střechou. Budova byla postavena někdy v 17. století a kolem roku 1840 sloužila jako zámeček barona

Jesenpeka. Později tato budova sloužila jako bydlíště rodin deputátníků rodin olšanského statkáře Eckardta. Když celý kopec i s bývalým zámečkem přešel do vlastnictví rodiny Arnošta Guttingera, byla tato budova v roce 1866 použita jako špitál, kde byly léčeny nakažlivé choroby. V době, kdy na straně k hostinci Bezovce byl otevřen lom a vrch byl postupně zpracováván na štěrk, začal zámeček chátrat a když pak byl opuštěn, byl v roce 1912 zbořen. Některé prameny udávají datum zbourání rok 1918. V roce 1920 byl lom předám pražskému magistrátu. V tomto lomu se vyráběly dlažební kostky, tzv. kočičí hlavy, jimiž byly dlážděny žižkovské ulice, které ještě dnes lze spatřit např. v Krásové ulici. V první polovině 20. století zde byla zřízena nouzová kolonie pro nebydlící pražskou chudinu, podobné kolonie byly i na židovských pecích, které byly zrušeny v roce 1937.

Na Parukářce zavedli v roce 1825 francouzští podnikatelé Sallier-Bellot výrobu střelných zápalek. Od roku 1827 továrna, zvaná Kapslovna, vyráběla zapalovačla z bílého střelného práchu. Byl to tovární objekt s několika domky, zapuštěnými do bunkru a od sebe z bezpečnostních důvodů oddělených silnou zdí. Z administrativní budovy byla řízena celá výroba. Továrna pracovala až do roku 1936, kdy byla výroba přestěhována mimo Prahu.

Židovské pece s nadmořskou výškou 281 m jsou dalším vrchem na území Žižkova. V 15. století zde stávaly vinice v prostoru u dnešní vozovny. Po zániku vinic zde vznikly podzemní prostory - jeskyně, které se staly útlukem pražské chudiny. Už za dob vlády krále Václava IV. (1378-1419) se pražští židé netěšili jeho velké přízni. Podobně tomu bylo i za panování Marie Terezie, která proti pražským židům zakročila po zjištění, že někteří se dopouštěli utajovaných styků s pruskými vojáky při obléhání Prahy Františkem II. pruským králem, ve válce ve-

děné proti Marii Terezií. V roce 1741 vydala nařízení k vypuzení všech židů z Prahy, hlavně však nemajetných a ti byli pak do těchto míst vysídlováni. Židovští pekaři, kteří zde vystavěli několik pecí na pečení chleba, dali pak název tomuto vrchu - židovské pece. Návrat židů do Prahy nastal, když se vlády ujal syn Marie Terezie Josef II. V roce 1836 bylo do těchto míst přemístěno z kopce Svatého kříže popraviště. Poslední poprava zde byla vykonána v roce 1866. Odsouzenec se provinil vraždou své milenky.

V neposlední řadě je nutno se zmínit o kopcích, které jsou dnes zcela zastavěny domy a názvy těchto bývalých míst už mnohým nic neříkají, jsou jen vzpomínkou pro dříve narozené pamětníky Žižkova.

Všivý vršek se nacházel v blízkosti

Réhořovy ulice, kde v domě čp. 937/37 vedly průchodné schody na straně tohoto vršku.

Baklovka bylo místo v prostoru dnešních Táboriské ulice až k Vinohradům. Bylo to místo dětských her, kopané, cirkusů a kolotočů. V blízkosti Žižkova náměstí se nacházel velké zahradnictví.

Kuralovka a Vendelínka - vrchy stávaly v místě dnešní Kubelkovy a Chvalovy ulice. Bylo to prostanství stvořené pro dětské hry.

Poslední kopec na Žižkově je návrší **Červené skály**, na konci rozlehlé lokality Parukářky. Ještě nedávno byly vidět při Jeseniově ulici stopy červené skály. Na vrcholu tohoto návrší stávala dřevěná aréna s dětským kolotočem, pod jménem Schönfeldovi koničci.

Václav Míka

VE STÍNU SLAVNÝCH MUŽŮ

odpočívajících NA OLŠANSKÉM HRBITOVĚ

RENATA TYRŠOVÁ (1854 - 1937)

DCERA Jindřicha Fugnera, spoluzakladatele sokolského hnutí a starosty pražského Sokola byla jen o několik let starší, než tělovýchovná organizace, kterou její otec pomáhal vytvořit (1862). Bylo proto zcela přirozené, že i když dívky tehdy ještě do sokolské tělocvičny nesměly, potají tam zkoušela odkoukané cviky, hlavně na náhadi. Její tajné výpravy do tělocvičny kryl a nad tím, aby si při cvičení neublížila, bděl nejbližší spolupracovník jejího otce Miroslav Tyrš. Po Fugnerově předčasné smrti (1865) se M. Tyrš stal dočasně i domácím učitelem nezletilé Renaty. Snažil se vzbudit v ní zájem především o kulturní dějiny světa. Tak, jak Renata rostla, sílila mezi oběma vzájemná náklonnost.

Dne 26. 8. 1872 se Renata Fugnerová provdala za Miroslava Tyrše. Po svatbě se stala spolupracovnicí svého muže nejen v oblasti tělovýchovy jako jedna z prvních žen - cvičitelek, ale i v jeho odborné práci, a když u Tyrše znovu propukla dlouholetá choroba, byla i obětivou ošetřovatelkou. Po tragické smrti Miroslava Tyrše v srpnu 1884 se ujala jeho nedokončené vědecké práce a stala se pokračovatelkou jeho díla v estetice a kritice výtvarného umění. Již od roku 1886 byla Renata Tyršová známá jako sběratelka a propagátorka lidového umění. (Škoda, že její práce „Lidové kroje“ vyšla až v roce 1916, tedy v době I. světové války, kdy jí nebyla věnována zasloužená pozornost.) Od roku 1891 působila Renata Tyršová jako organizátorka českého dívčího škol-

svět. U Karolíny Světlé a Elišky Krásnohorské tato práce připomíná a oceňuje každý u Renaty Tyršové o tom téměř nikdy neví. V letech 1901 a 1912 vydala tiskem literární odkaz svého manžela „Uvahy o pojednání Miroslava Tyrše o umění výtvarném“. Renata Tyršová byla činná i publisticky. Přispívala do Národních listů, do Osvěty, do Českého lidu. V letech I. světové války byla jednou z předních pracovnic Českého sdružení. Vědecký odkaz Miroslava Tyrše dovršila vydáním třísvazkové práce „Miroslav Tyrš, jeho osobnost a dílo“ (1932-1934).

Když Miroslav Tyrš zemřel, bylo Renatě Tyršové 30 let. Nikdy se už neprovdala a na celý život se stala strážkyní odkazu svého otce a svého manžela. Jako manželku Miroslava Tyrše ji zná kde-kdo. Jako tělovýchovnou, sociální a vědeckou pracovníci málokdo.

Libuše Neckářová

Z vinohradského gymnázia na pražský hrad

Hana Klenková v útlé knížce, nazvané „Náš prezident“ vzpomíná na dětská a studentská léta našeho druhého prezidenta Edvarda Beneše. Narodil se v Kozlanech, 28. května 1884. Po ukončení obecné školy přišel studovat do Prahy. Hana Klenková vzpomíná:

Na začátku to byly nové šaty. Ušil je budoucímu studentovi velmi důkladně kožlanský krejčovský mistr pan Uher. Měli někdo na sobě poprvé nové a k tomu ještě velmi důkladně ušité šaty, připadá si obvykle nesvůj, je prkený nebo kožený a také se mu zdá, že si ho celý svět prohlíží. Edovi Benešovi se nic takového nezdálo. Vypadal ve svých krátkých kalhotách náramně pohodlně, kráčet si klidně jako doma na kožlanském městečku hezky pěkně kupředu pražskými ulicemi.

Vojta, budoucí učitel a jeho kamarád Rudolf vedli studenta k zápisu do karlínské reálky. Vojta zamířil do ředitelny, zatímco chlapec nechal na chodbě. Byl

tam jen okamžik. Vyšel spěšně ven a byl překvapen, že na chodbě nikdo není. Chtěl oznámit Edovi, že jejich společný sen se nesplní. Eda nebude inženýrem, nebude stavět továrny a železárny. V ředitelně se dověděl, že Eda nemohou přijmout, že už mají dávno plný počet žáků. Z jedné třídy, kde byly pootevřené dveře, jasně bylo slyšet: „Venezuela je jihomerický stát.“ Vojta poznal Edův hlas. Nahlédl do učebny. Pan profesor stal na stupínku a ptal se: „Kdepak je Boston, hoši?“ Chlapci ve třídě mlčí. „Boston je hlavní město státu Massachusetts ve Spojených státech amerických.“ „Znamenitě, studente.“ říká profesor. „A kdepak pramení Labe?“ Do třech se znovu ozval známý hlas: „Řeka Labe pramení pod Sněžkou na Labské louce.“ Tak padaly otázky a Eda vše radostně zodpověděl. Profesor se zeptal: „A do které třídy děláš postupku?“ „Já, prosím, do primy.“ „Do primy,“ diví se profesor, „do primy přece nedělá-

me postupky.“ Eda řekl, že to nevadí, že on do ní bude chodit.

Pan profesor pak poradil, aby Eda šel raději na humanitní studium, na gymnázium. Bylo to v roce 1896.

Eda Beneš se stal studentem gymnázia na Vinohradech. V kvintě nebo sextě neobyčejně zajímavě vykládal literaturu pan profesor Flajšhans. Eda měl svého profesora rád, ale přesto začal studovat sám. Koupil si knížky a studoval je po svém. Jednoho dne s úžasem zjistil, že milovaný profesor je nadšeným obhájcem „Rukopisů“, kdežto Eda už byl realistou a stál na straně Masaryka. Vznikl spor mezi ním a profesorem. Ale byl to čestný boj. Rovnocenně a důstojně se utkalo mládí se stářím.

Mladý Eda Beneš se také rád „utkával“ ve sportu, hlavně ve fotbale. Na tyto léta později rád vzpomíná. Jako student hrával na křídle, protože dobře běhal. Prý potřeboval vybit energii. Ale fanouškem nebyl. Bral hru jako zajímavost. Zkoumal ji a bral si z ní poučení. Prostředí, ve kterém mládenci mluvili hrubě a po hře chodili pít, se mu nelíbilo. Nebylo to pro něj. A to ho od hry oděhlo. Později řekl novinářům, že fotbal jako hra je v pořádku, pokud je moudrý a střízlivý a pokud při něm hoši a muži mravně nezhrubnou. A nesmí zapomenout na práci a na školu, na úkoly. Říkal, že v době, kdy hrál, nebylo to ve škole nejlepší. Brzo to však zjistil. Měl cíl, aby z něho něco bylo, tak se radši pilněji věnoval škole.

Na gymnáziu se přátelil s Jiřím Geislerem. S tím dělával Eda výpravy na Kanálku. To bylo v primě a chodili

se tam s kluky prát, domů však šli za věšení a hluboce důležitě řešili světové problémy. Žádný by v nich nelíhal dívoké bojovníky z vinohradské Kanálky.

Také Rudolf Kristýnek, později redaktor Času, byl jeho věrný kamarád a nadšený obdivovatel, protože Eda při své vážnosti byl živý jako jiskra, učněný slovník politických a sociálních věd a v té době už přesvědčený realista. Oba si rozuměli v tom, že politika má být střízlivá a rozumná a cit se má v ní vyrovnávat s rozumem.

Jednou si Eda zlomil nohu na fotbale. Ležel ve vinohradské nemocnici mnoho týdnů a tenkrát se přesvědčil, jak ho má Kristýnek rád. Přiběhl za ním vždy hned po vyučování a přinesl s sebou trochu noviněk ze školy, z politiky a ze světa. Také mu donesl knihy, že mu je posílá paní Masaryková. Rudolf Kristýnek byl sirotek a paní Charlotta Masaryková, manželka profesora Tomáše Masaryka, se o něj starala. Rudolf jí o Edovi vyprávěl. A tak nejen Kristýnek byl „její student“, ale stal se jím i Edvard Beneš.

Touto příhodou se dostal do Masarykovy rodiny. Z vinohradského gymnázia přešel na univerzitu, studoval v Paříži a v Londýně a v roce 1908 udělal ve Francii doktorát. Roku 1909 udělal doktorát v Praze. Na Žižkově v ulici u Riegrových sadů bydlel okolo roku 1914. Za I. světové války, v letech 1915 - 1918 byl spolubudovatelem naší samostatnosti. Od roku 1918 byl ministrem zahraničí Československé republiky a od roku 1935 prezidentem republiky.

Jiřina Polanecká

Pietní vzpomínka na Olšanském hřbitově

...A leptavý tvůj verš a smích už nezazvučí,
je ticho dvojnásob, kde dříve hlas tvůj zněl.
Proč musíš odejít, když boj začal být prudší
a účinnější stal se nepřítel?

Už došlo jsi srdce purpurové
a nebojácné srdce hrdiny.
Růžový oblak nad Lopudem plove
po vlasti touže z dálné ciziny.

ANTONÍN BEBR

Lopud v Jugoslávii 14. května 1931 byl posledním pobytem Viktora Dyka, který tam zahynul ve vlnách moře.

14. května, po 70 letech vzpomněli členové Společnosti Viktora Dyka u hrobu na Olšanském hřbitově tohoto významného českého básníka, dramatika, prozaka a publicistu, účastníka protirakouského odboje. O jeho životě promluvil historik PhDr. Josef Tomeš, bývalý člen Národního divadla Josef Míxa uctil básníkovu památku přednesem jeho veršů. Pietní vzpomínky se zúčastnil také příbuzný manželky Viktora Dyka pan Hlásek.

Viktor Dyk se narodil 31. prosince 1877 v Pšovce u Mělníka. Byl synem ředitele lobkovického panství. Po studiu na gymnáziu vystudoval práva v Praze. Od roku 1900 se profesionálně věnoval literární tvorbě a žurnalistice.

Byl představitelem „generace buřtů“ 90. let (P. Bezruč, F. Šrámek, K. Toman). Po skončení 1. světové války, během níž se aktivně zapojil do odboje v Maffiu, spojil své další politické působení s národně demokratickou stranou (v r. 1918 se stal poslancem a v roce 1925 senátorem za tuto stranu) a s jejím orgánem - Národními listy. Dykova umělecká tvorba po roce 1918, ostatně jako celý jeho život, se výrazně nesla v polemickém aktuálním duchu. To platí samozřejmě o jeho básnických dílech, např. Lehké a těžké kroky, Anebo, Okno a Poslední rok, v níž se stává patetickým a hořkým interpretem národního osudu a smyslu.

Podivuhodným předznamenáním Dykovy tragické smrti ve vlnách Jadrana se stala jeho poslední básnická sbírka elegické a meditativní lynyky Devátá vlna (vyšla v r. 1929).

Jitka Polanecká

A mohli by vás slyšet dát
kterýsi verš můj v těžké chvíli
mně neděkuje. Chci se znát,
že mně též bylo třeba síly.

A leptá vzduch hří z něho vál,
van, který vězení zdí boří
mně neděkuje. Též jsem stál -
pěst zatatá a srdce v hoř.

A vhlí-li ve vás důvěru,
když bylo krušno v sidet, v hlavě,
mně neděkuje. K večeru
jsem též v tmu hleděl nedočkavě.

Kdo v prudkém větru zmrzlá
se nezapomel nikdy z nás?
I slabá ruka zachránit,
podala-li se v pravý čas?

VIKTOR DYK

La La La

Znak a prapor Žižkova

Na radnici městské části Praha 3 vedle sebe zatím svorně vlají dva prapory, žižkovský a vinohradský. Nad vchodem pak doprovázejí státní znak České republiky dva oválné štíty s vyobrazením historických znaků Žižkova a Královských Vinohrad. Začaly se znovu používat v roce 1992, coby historické symboly, (i když podle mého soudu naprosto nevhodně). Červený štít napříč prostoupený stříbrnou zdí s cimbuřím, v jejímž středu zdvíhá se stříbrná věž se špičatou střechou, na které jsou zlaté makovice; věž tato má okno nad bránou klenutou. Po každé straně brány pne se ze zeleného trávníku, jenž od spodku štítu vystupuje, přirozená hojně listnatá vinná réva s hrozny, kolem tyče ovinutá a rozvětřující se pod věží a cimbuřím zdí. V pravo od věže vyniká za cimbuřím zdí, hledíc v před, postava císaře Karla IV., krále českého, s dlouhými vlnitými vlasy a vousy v korunovačním ornatě a s královskou korunou na hlavě. V levo od věže, rovněž hledíc v před, vyniká postava vojevůdce husitského Jana Žižky z Trocnova v železném brnění a s přilbou na hlavě, majíc na náprsním krunýři červený kalich a přes krunýř modrý plášť se širokým hnědým límcem z kožešiny, spjatý zlatou šňorou s třapcemi. Kolem štítu jest zlatá arabeska, na které spočívá kamenná koruna s pěti vruby.

Městská část Praha 3 se rozhodla používat historické prapory i znaky Žižkova, který tvoří většinu území (82 %), ale i Vinohrad, z jejichž katastru

se však do městské části Prahy 3 dostala jen malá část. Z vinohradského území se do Prahy 3 dostalo jen 17 % katastrálního území „Vinohrady“, které tak tvoří v nově utvořené městské části pouhých 10 %. Praha 3 tak do jisté míry zablokovala vinohradské symboly pro použití městské části Praha 2, kde se větší území připojuje k nevýznamné části katastrálního území Strašnice a Vysočany. Použití žižkovského znaku je tedy naprosto namístě. Používání vinohradského znaku je sice ohleduplné k vinohradským občanům spadajícím do Prahy 3, ale fakticky je přinejmenším sporné. V době, kdy vznikají tyto řádky, probíhají jednání o zcela nových symbolech Prahy 3, takže používání dvojitých symbolů snad brzy skončí.

Zastavme se na chvíli u historických symbolů Žižkova. Zatímco jeho městský znak je krásně namalován ve znakovém privilegii císaře Františka Josefa I. z 20. května 1898, málokdo ví, kde se vzal žižkovský prapor. Jeho historie je celkem stručná. Když na počátku 20. let vznikala nová znak hlavního města Prahy, který měl zohlednit mimo jiné i nové státoprávní poměry, především republikánské zřízení, vyvstala otázka, jak v něm připomenout také více než tři desítky obcí připojených ku Praze s účinností od 1. ledna 1922 a jak mezi nimi zdoraznit ty, které měly statut města. Mezi ty patřil i Žižkov. Zohlednit všech 17 měst (plus jednu obec připojenou ku Praze už v roce 1885) bylo možné jen

v tzv. velkém znaku ve formě symbolických praporů v příslušných městských barvách.

Podle heraldických a vexilologických pravidel se barvy praporů a vlajek odvozují z barvy znamení, tzv. figury a především z barvy štítu. Připomeňme si tedy žižkovský znak doslovně květnatou mluvou císařského privilegia z roku 1898: Podle uvedeného textu jsou nade vši pochybnost určeny především dvě barvy, stříbrná (barva hradební zdi a věže) a červená (barva štítu). Protože ale stejné barvy byly přisouzeny také Bubenči, Karlínu a Holešovickým-Bubnům (a vlastně také Královským Vinohradům), bylo neúnosné zůstat jen u těchto dvou barev, a proto se mezi žižkovské barvy dostala ještě barva třetí, zelená, kterou je na znaku namalován alespoň trávník a listy vinné révy. Protože stříbrná barva (v heraldické terminologii vlastně nejde o barvu, ale o kov) se nehodí pro praktické použití na vlajkách a praporech, nahrazuje se bílou barvou (podobně se místo zlata používá žlutá). Žižkovské barvy byly na praporu uspořádány do vodorovných pruhů, odshora bílého, zeleného a červeného.

Nový pražský znak (a s ním i nepřímou žižkovský prapor) potvrdilo v duchu tehdejších zvyklostí ministerstvo

vnitřní Československé republiky vynosem ze dne 16. června 1927 č. j. 34798/27. V této souvislosti je nutné zdůraznit, že žižkovský prapor se vždy vyskytoval jen v pražském městském znaku a nikdy se nepoužíval v praxi, protože město Žižkov v době jeho vytvoření už neexistovalo a neplatil už ani jeho znak. Bylo-li zapotřebí, používaly se vedle státních symbolů pouze znak a vlajka hlavního města Prahy. Jak se tedy zdá, poprvé byl bílo-zeleno-červený prapor vyvěšen až v roce 1992 na radnici Prahy 3. Jeho historičnost je tedy možné, na rozdíl od žižkovského znaku, uznat jen s pořídně přimhouřenými očima.

Na závěr patří ještě jedna důležitá poznámka. Samotné žižkovské barvy by dnes nebylo možné městské části Prahy 3 oficiálně udělit, protože nesplňují mimořádně důležité kritérium stanovené podvýborem pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny parlamentu České republiky. Bílá, zelená a červená ve stejném pořadí tvoří státní vlajku Bulharska a zavádění samosprávných komunálních symbolů totožných se symboly jiného státu je nepřipustné. Proto musí městská část Praha 3 hledat prapor jiný, který by nebyl duplicitní ani s už existujícím praporem jiné české nebo moravské obce.

Mgr. Pavel Fojtík, Vexilologický klub

K Žižkovu kdysi patřila Víte, že... i lokalita „U Libně“

Již za časů rakousko-uherské monarchie, na přelomu 19. a 20. století, příslušelo k městu Žižkovu asi 19 budov v lokalitě, souhrnně zvané „U Libně“. (V místě zhruba mezi dnešním sídlištěm Invalidovnou, Palmovkou a komunikací Pod Krejčárkem.)

Šlo jednak o objekty funkčně spojené se státní dráhou (čp. 96, 357, 1235), jednak o někdejší usedlosti. Ve Stehlíkově historickém a orientačním průvodci ulicemi hl. m. Prahy z roku 1929 je například zmínka o Heinovce (čp. 54 - Dvůr Heinovka). To napovídá, že ještě v roce 1929 Dvůr Heinovka existoval. Podle schématismu města Žižkova z roku 1907 byla majitelkou tohoto objektu Anna Heineová.

Dalším objektem je Sluncová (čp. 55). U Libně existuje lokalita „U Sluncové“, která je pojmenovaná po usedlosti či starobylém zámečku Sluncová, jejíž opět vlastnila Anna Heineová.

Usedlost Kunštátka (čp. 56) u Libně byla zbořena v roce 1925. Někdejším jejím majitelem byl pražský městský radní Nathan Daniel Kunštát, v roce 1648 povýšený do šlechtického stavu. Později podle již zmíněného schématismu z roku 1907 byl majitelem Karel ze Schlüderbachu.

Dalšími objekty lokality U Libně jsou domy U Zlaté kotvy (čp. 537) a továrna I.L.K.A. (čp. 975)

Některé z těchto devatenácti budov bychom našli také v Orientálních knihách z roku 1939 a 1941, v ulicích U Sluncové, Na kopečku, ve třídě Kralovské (dnes Sokolovská) či Poxl plynogemem (v Libni do dnes stojí tlakový plynogem ve tvaru koule o průměru 20 metrů, postavený v roce 1932)

Po válce bychom v Orientální knize z roku 1948 ve vztahu k Žižkovu uvedených devatenáct popisných čísel hledali marně. Z toho vyplývá, že lokalita, kdysi souhrnně zvaná U Libně (tj. čp. 54, 55, 56, 96, 342, 343, 347, 357, 512, 528, 529, 530, 531, 537, 734, 899, 1024, 1235 - s výjimkou čp. 975) již v r. 1948 k Žižkovu nepříslušela.

Z poznámek M. Čvančary převzala J. Polanecká

... Bezovský (Oršanský) potůček chybí na nejstarší katastrální mapě, kterou je indikační skica stabilního katastru katastrální obce Vniční hory (Weinberge) z r. 1841. Části potůčku jsou zakresleny na dílčích situačních plánech zhotovených K. Hartigem v r. 1866 v úseku Vídeňské silnice a mezi stavebními usedlostmi Hálovka (Míranka) č.p. 4 a Ševčíkovou č.p. 6.

... Vila Lorencovka v Libušině (nyní Kubelíkově) ul. byla zbořena koncem dvacátých let 20. stol. Na jejím místě stojí dnes dům č.p. 1586.

... Původní dveře od komory pro korunovační klenoty z 18. stol. ve svato-václavské kapli chrámu sv. Vítu, které byly při generální opravě v letech 1867-1868 vyměněny za nové, koupil K. Hartig v 1876 ve veřejné dražbě. Dal je opravit a zasadit do zděného portálu v těsném sousedství vily u Sokola (č.p. 200) ve Vítkově ul. (nyní ul. Pod Vítkovem). Např. „Někdejší dveře korunní komory království Českého“ připomínal slavnou slavnou českého státu. Na místě byly ještě v r. 1954. Vila č.p. 20016 byla zbořena r. 1988.

V. Afeka

Žádáme všechny příznivce Žižkova, jestliže vlastní časopisy - Zpravodaj Žižkova čísla 4, 5, 7, 13, 16, 23, 32 a 36, zda by uvedené časopisy mohli zapůjčit pro zřízení fotokopii. Tato čísla chybějí ve fotoarchivu KPŽ.

Děkuje Výbor KPŽ

ZPRÁVY PRO PŘÁTELE ŽIŽKOVA

● Klubovna v Sabinově ulici č. 8 je otevřena každé úterý od 14 do 17 hodin (po dohodě i dále). Tel.: 227 14 180

● Prosíme členy o vyrovnání členského příspěvku, případně, kdo nemá novou členskou legitimaci, požádejte o její vystavení. Časopis obdrží každý člen po zaplacení členských příspěvků zdarma.

● Nový plán akcí dostanete v září.

● Beseda s pány Mickou a Čvančarou o Žižkově s promítáním obrázků, kterou jsme uvedli 15. května v Sabinově ulici, se bude opakovat ve větších prostorách. Budete věas upozorněni.

● V červenci a srpnu má Klub přátel Žižkova dovolenou, pokračovat v činnosti budeme od září.

Výbor KPŽ

Městská část Praha 3

ve spolupráci

s Klubem přátel Žižkova

a Klubem fotografů amatérů v Žižkově vyhlášíme

fotografickou soutěž „Žižkov 21. století“

ke 120. výročí povýšení Žižkova na město

PODMÍNKY SOUTĚŽE:

1. Do soutěže se mohou přihlásit všichni občané bez omezení věku.

2. Fotografie budou na téma např.: Ulice z mého okolí, Události, které státní za nás znamenají, Přoměn Žižkova, apod.

3. Nepředvídaně dostupný formát, zejména ležebkové fotografie: 15x21 cm, 13x24 cm, odvozený pro zachování dělsetrůny.

4. Uzávěrka soutěže je 10. září 2001. Vyhlašovací provede odborná porota. Vstupní soutěž budou všechny fotografie vráceny zpět do konce září. Hlavní ceny vítě-

zům budou slavnostně předány v rámci Vítězné fotografie budou uvěřitelné v Radničních novinách a na internetových stránkách MČ Praha 3 www.praha.cz

6. Vstupní poplatek za účast v soutěži je 20 Kč.

7. U vítězů bude vyřazeno ležebkové pořadí vítěze vyhlášení možnost využít je při propagaci soutěže a s ní souvisejících aktivit. Soutěžní fotografie nebudou zaslány zpět autorovi.

Žižkovské listy, občasník Klubu přátel Žižkova ČÍSLO 10.

Seřadila Jiřina Polamecká. Redakční úprava Ivana Jesítková.

Grafická úprava a zlom Denisa Hálašová. Pro vlastní potřebu vydal

v červnu 2001 KPŽ, Sabinova 8, 130 00 Praha 3, tel. 02/227 141 80

Žižkovské listy I.

Občasník Klubu přátel Žižkova

Č. 1/PROSINEC 1998 - Č. 10 - ČERVEN 2001

KLUB PŘÁTEL
ŽIŽKOVA

OBSAH ŽIŽKOVSKÝCH LISTŮ

Č. 1/PROSINEC 1998 - Č. 10 - ČERVEN 2001

Č. /Roč.	NÁZEV	AUTOR
I-98	Vážení přátelé	KPŽ
I-98	Jak vznikl KPŽ	I Duda
I-98	Rodný činžák	Jaroslav Seifert
I-98	Zmizelá ves Šešovice	Miroslav Čvančara
I-98	Bitva na Vítkově	Miloslav Polívka
I-98	Dušíčková vzpomínka	Roman Porteš
II-99	Znám krásné město....	František Kožík
II-99	Splněný sen první generace Žižkovanů	Libuše Neckářová
II-99	Krajiny mého dětství	Ivana Jenišťová
II-99	Po kom se jmenuje Pospíšilova ulice?	Milada Kaiserová
II-99	Ze staré doby k dnešku	Jiřina Polanecká
II-99	Poslední cesta K. H. Borovského cedla Žižkovem	Božena Němcová
II-99	Naše státní vlajka	Dr. Ludvík Mucha
III-99	Báseň o Praze	Jaroslav Seifert
III-99	Sokol Žižkov v historii	Libuše Brůnová, J. Polanecká
III-99	Orel na Žižkově a v České republice	Josef Kulda, star. Pospíšil. župy
III-99	Dopis starostovi Karlu Tupému	Policejní ředitelství v Praze
III-99	Na březích Olšanského rybníka	Jaroslav Seifert
III-99	Drobnosti z historie	JP
III-99	Obec Žižkov v Americe	Upravila JP
III-99	Slovanský Žižkov	JP
III-99	Nekonvenční Žižkovský podzim 1999	Doc. Mgr. Jiří Hošek
IV-99	Citát (W. Churchill)	Sebastian Haffner
IV-99	Muž, kterému jsme na Žižkově postavili pomník	Jiřina Polanecká
IV-99	Vrch svatého kříže	Karel Čapek
IV-99	Běžec dlouhých tratí	Miroslav Čvančara
IV-99	Co je Svatobor	Jiřina Polanecká
IV-99	Zprávy pro přátele Žižkova	JP
V-00	Bezovka	JP
V-00	Zpráva o demolici	Jaroslav Seifert
V-00	Mládí Josefa Kemra na hranicích Vinohrad a Žiž.	JP
V-00	Bratři Čvančarovi a reklama	Miroslav Čvančara
V-00	Na Olšany nezapomínáme	Alois Vanoušek
V-00	Zprávy pro přátele Žižkova	Výbor KPŽ
VI-00	Z projevu....	Dr. Edvard Beneš